



**Nauicula siue speculum fatuoru[m] Prestantissimi  
sacraru[m] literaru[m]**

**Geiler von Kaysersberg, Johannes**

**Argentorati, 24. Jan. 1513**

81 Seruito[rum] (Dienst narren) Nole. Bona domino[rum] deuastare: in  
occulto [con]iuiua facere: alienos introducere: optima queq[ue] absumere:  
plura emere aut coq[ue]re [quam] [com]missum aut ...

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70346](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70346)

q̄ nostre senectutis. Dic o frater: Ne pfundas me ab expectatōne mea.  
 Dic: Ne ppicias me in tempe senectutis. Dic: Eleuatio manū meas  
 rum sacrificiū vesprimū. Nō habes qđ facias manib/iciunādo/castis  
 gando corp⁹ rē. saltē eleua intellectū z affectū/cogitatōem z auditatez  
 in dcū/percēs misericordiā. Rogemus dñm.

**Seria. v. post Inuocauit.**

Stultoꝝ infinitus est numerus. Eccl̄. i. Euangelium.

**O**ctogesima turba stultoꝝ est seruitoꝝ. (Dicist narren/  
 gsinde/knecht/koch/ebalt) Apte de bis hodie dicitur z euāges  
 lio p̄grue: qđ de seruitute p̄ totū somnit: quē admodū audis  
 tis. Possunt autē hi fatui septē dinosci nolis.

Prima nola est: bona dñoꝝ deuastare (vderben/lassen vndergan)  
 ex p̄posito vel negligētia: vt cibos optimos facere perire: ollas z alia in  
 strumēta culinaria frāgere: sine misericōdia tractare vasa z totam demus  
 suppellectilē. Et qđ nō sunt manifeste/putāt se minime teneri ad resti  
 tutōem: stulti/cū teneant ad ea q̄ negligūt.

Secūda nola est: in occulto p̄uicia facere/surando cibos/ona/care  
 nes/vinū/z silia dñoꝝ. Et cū habeant als sufficiētia: nihilomin⁹ occul  
 te: puta in absentia dñoꝝ aut nocte dñis dormiētib/ talia absumūt: soc  
 cis calciari/ne audiant eūtes: z cardinib/ oleo pfusis.

Tertia nola est: alienos introducere. Nō sunt p̄tenti q̄ ipi absumūt/  
 nisi etiā alienos introducāt: q̄ vtiq; ad restitutōem tenēt/sicut ipi vno  
 tū restituēte aliq̄ absoluunt.

Quarta nola est: optima queq; absumere. Dū sic luraat nō sunt p̄tē  
 ti cōib/ cibo z potu/sed de meliori vase depromūt: ita vt dño putante  
 aliqd spēale sese habituz/ nihil inueniat. Plerūq; vas dñi p̄us cuacu  
 atur (q̄uis solus bibat) q̄ vas familie/ etiā si tres fuerint.

Quinta nola est: plura emere aut coq̄re q̄ necesse aut p̄missum est.  
 Solent nō solū p̄ dñis delicatiora emere z p̄ seviliora/ vt eis mandat:  
 sed in magna copia de delicatiorib/ ne sua pte fraudent: sed z fraudez  
 p̄mittūt aliqñ in emendo.

Sexta nola est: inuicē p̄cordare. Male agit cū co cui⁹ p̄cordat p̄tra  
 dñm coqu⁹ z cellerari⁹. Si qđē parat⁹ est ille dare iura/b administrare  
 vina: quoz vterq; de altero tacet in damnū sui dñi.

Septima nola est: de domo cibos aut vinū asportare. Magna in  
 fidelitas/ immo furtū: vel amicis aut socijs vel aliqñ etiā p̄cubinib/ p̄  
 stare bona dñoꝝ/ q̄ in elemosinas paup̄ez debebāt disp̄sari: piculosi  
 z sacrilegi fures. Ecce nolas: ecce pctōꝝ z diaboli familiā/ seruos inhis  
 deles. Nō sic nō sic o frēs infatuari optz/ sed esse seruū fidelē z pruden  
 tē: iuxta v̄bū dñi sapie eterne: quā sapiam imitari oportz/ z fatuitatez  
 banc relinquere. Debet nimiz seruus esse fidelis/ obediens z timoros



## Seruitorum

sus (Sorgsam/gehorsam/forchtam) Fidelis et prudens quo ad temporalia bona dominorum: obediens quod ad peritiam eorum: timorosus siue deuotus quod ad deum: et viceuersa itidem tenentur domini seruis: quia sunt correlatiua. Audite quod dico: Primo esto fidelis domino tuo (deiner herrschafft) in rebus temporalibus: danda eorum prouidendo et bona augmētando iuxta posse: et in ueritate et fideliter non ad oculum eis seruiendo: sic in absentia sicut in presentia. Sic fieri debere iubet Apostolus Ephe. ult. Non ad oculum seruiētes quasi hominibus placētes: sed ut serui Christi faciētes uolūtate dei ex animo. Non ad oculum: sicut plerique faciunt: et colloquuntur simul: et oculis uagis hinc et illinc circūspiciunt laborem negligentes. Et quod faciam in his: quomodo fideliter laborabo: Tene hanc regulam et non falleris: quā dat dominus Iesus Mat. vii. Quicūque uultis ut faciat uobis homines: et eadem uos facite illis. Cogita si tu esses paterfamilias: quēadmodum uelles tibi serui et laborari: sic facito tuis dominis. Secundo esto obediens dominis: fac eis reuerentiā: nec ad irā incites: nec detrahās aut obloquaris vel conturbes: sed quod beneplacita sunt eis facito. Non enim sufficit non furari et fideliter esse: sed etiā obedire in licitis. Audi Paulum Ephe. ult. Serui obedite dominis carnalibus cū omni timore et tremore in simplicitate cordis uestri sicut Christo. Plane sic faciendum est: quia omnis potestas est a deo: quod potestati resistit: deo resistit. Caue etiā ne ad iram incites: sed si aliqui incitati fuerint ex tua negligentia uel culpa: fac tua iucunditate mitigent. Quod cocus ille ducis Mediolanensis fecit: de quo Pogius in face. Qui ducem ob triste nunciū quod acceperat a Florentinis incitū redditū: oblati ad mensam epulis quasi non rite deditis: eum acriter increpauit: faceta rursus mitigauit: ait enim: Si Florentini tibi gustū atque appetitū auferūt: quod mea est culpa: tibi enim sapidi sunt et summa arte dispositi: sed te nimium calefaciūt et appetitū auferūt Florentini res. Porro caue ne detrahās eis postquam ueneris ad aliud seruitiū: sicut quidam faciūt quod putāt se inde dominis nouis placituros: cū displiceāt. Habebūt enim timere: quod posteaque discesserint ab eis silia faciāt sibi. Tertio esto pius in deū: habendo rectā intentionem ad deū in seruitio tuo. Non enim sufficit fidelitas et obediētia: sed etiā requiritur ut habeāt deū prout oculis: et intentionem ad deū referāt: aliter enim non erūt labores eorum siue seruitia meritoria uite eterne. Quod plane multis accidit: quod laborāt ut bos: et quod sine id faciāt ignorāt. Sed ais: Et quo fine id facere debeo? Respondeo triplici. Primo ut habeas iustū alimentū: et non cogaris furari. Secundo ut uites peccatū in quod caderes pro ocium. Tertio ut iuues primū pauperes. Est deinde pius in deum: cum colendo/mane orando/die festo missas audiendo et sermonē. Ieiunare debes dies preceptos: et festa celebrare: et dei precepta seruare: deumque semper prout oculis habere: et te semper reputare in omni seruitio quasi deo seruias: et sic timere. Innuit hoc Paulus in precedentibus auctoritatibus iam allegatis: ubi dicit: Obedite res. sicut Christo



# Turba. LXXXII XXVII

sto. Seruauit hoc qdam cocus: de quo legit in Climaco: q meroram  
z ploratū pperuū possedit in ministratōe. Cuiq; a Jo. Climaco q̄rere  
tur vñ hāc ḡsam haberet: R̄ndit: Nunq̄ me hoībo seruire cogitauī/s;  
deo: z omni d̄ete meipm̄ indignū iudicans hac ignis visione future flā  
me memoratōem semp̄ possideo. Vide in speculo exēploꝝ dist. ij. exē  
plo. cccxxviiij. Sed vnde est putas q̄ qdā tam rudes sunt z indeuori  
in deum q̄ eccliam nō visitāt: Est (nī fallor) ex impietate z negligentia  
dñoz/ q̄ eos ad hoc non instigant: neq; exēplū deo seruiendī pbent:  
immo his dieb; magis reb; domesticis eos onerant hospites inuitan  
do/ vt negligere cogant mane oīa diuina: de q̄ duram deo reddēt rati  
onem. Ipi p̄terea sunt aliqui causa q̄ famuli efficiunt eis inobediētes/ **R**  
duri z rebelles. Et cur ita: q̄ dñi nō sunt charitatīuī z benigni ad eos  
sed duri/ inhumani maledicētes eis. Nihil ḡ mireris/ si talē exaudieris  
ēchone qualē sonū emittis. Non sic dñe: sed esto famulo sicut tibi vis  
esse deum p̄m: noli p̄tempnibit loq̄: scito q̄ frater tu⁹ est/ z fortassis  
in gratia z te melior. Tandem multi dñi conq̄runt sup̄ infidelitate et  
fraude seruitoz: cuius tñ ipi nō modica sunt causa. Quippe q̄ eis nō  
p̄stant debitā z sufficientē alimonā: q̄ fit vt furari cogant/ aut nimis  
onerāt: q̄ efficiunt inuolūtarij. Magnos labores imponūt: z paruam  
mercedē alimonāq; tenuē administrant. Inde fit vt z infidelē labor  
rent. His igit̄ h̄c famulos in deū pios tibi obediētes z fideles/ fac vt z  
tu talis sis in deū z in eos/ quēadmodū audiuisti. Iubet z idē Paul  
lus: Et vos dñi (inq̄) eadē facite illis. Et Eccl. xxxij. Si est tibi ser  
uus fidelis/ sit tibi q̄si aīa tua. Rogemus:

## Feria. vi. post Inuocauit. Cathedra Petri.

Stultoz infinitus est numerus. Eccl. i. Euāgelium.

**O** Et ogestina fecunda turba stultoz est ambinosoz (steig nar  
ren/ clym narrē/ vffgond narrē) Sūt q̄ nō p̄tentant̄ termis  
a deo sibi p̄fixis z mēsurā rē. sed sup̄ id rēdūt. Agricor  
la vult esse ciuis/ ciuis nobilis/ nobilis miles/ miles baro/ ba  
ro comes/ comes p̄nceps/ p̄nceps dux/ dux rex. Sic in sp̄uali statu rē:  
Est h̄ ex supbia q̄ est inordinat⁹ amor/ pp̄rie excellētie (eigner boheit)  
siue celsitudinis: neq; h̄ excellentie nomē est respectiuū: vt d̄t Gabriel  
sup̄. ij. sniaz. Tales sunt ambitiosi fatui hui⁹ turme (Steig narren.)  
Erat capitaneus hoz p̄mus Lucifer: q̄ nō p̄tentus mēsurā sibi a deo  
p̄fixā/ voluit inordinate fieri vt deus: z ait. In celū p̄scendā: sup̄ astra  
celi exaltabo solium meum: sed cō in laterib; aq̄lonis: ascēdā sup̄ altis  
tudinē nubiu: similis ero altissimo. Sz q̄d: nunq̄d sine suo magno ma  
la: nō plancit: q̄ detrusus fuit vsq; in pfundū inferni: nam seq̄t̄: verūtn̄  
ad in infernū detraheris in pfundū lacu. Fatuitatē hāc nō tacuerūt eti  
am gētilis theologi/ poete q̄ eā finxerūt z dissuaserūt hac fabula. **Q**  
ff ij